

Romerbrevet – en teologisk klassiker

Dette temanummer af Dansk Teologisk Tidsskrift undersøger Paulus og Romerbrevet som teologisk klassiker. Bidragene udspringer af det seminar, som Forskningsenheden Det Nye Testamente og Forlaget Eksistensen arrangerede d. 30. oktober 2023 i søauditorierne på Aarhus Universitet. Anledningen var, at der i 2023 udkom hele to danske publikationer om Paulus' hovedværk. For det første udgav professor emeritus Mogens Müller fra Københavns Universitet den første danske videnskabelige kommentar til Romerbrevet i over 100 år i serien *Dansk Kommentar til Det Nye Testamente* (DKNT). For det andet udkom Aarhus-biskop Henrik Wigh-Poulsen med sine aktualiserende refleksioner over Romerbrevet – kreativt udformet som breve skrevet tilbage til Paulus – i Forlaget Eksistensens *Bibelen læst af*-serie.

Ved seminaret bidrog følgende forskere med perspektiver på Paulus og Romerbrevet: Rosanne Liebermann (lektor i Det Gamle Testamente, AU), Sasja Emilie Mathiasen Stopa (seniorforsker ved Center for Grundtvigstudier, AU), René Falkenberg (lektor i Det Nye Testamente, AU), Jacob P. B. Mortensen (lektor i Det Nye Testamente, AU) og Anne Marie Pahuus (prodekan, lektor i filosofi, AU). Endelig bød programmet på en forfattersamtale med de to ovennævnte forfattere. Temanummeret her består af tre bidrag fra seminaret, et supplerende bidrag ved undertegnede og tre anmeldelser af Paulusrelaterede publikationer.

Nummeret åbner med Rosanne Liebermanns “Modgangen kom ind i verden ved Adam (og Eva) – At læse 1 Mos 2-3 uden Rom 5”. Artiklen redegør for Paulus' fortolkning af 1 Mos 2,4b-3,24 som en syndefaldsberetning, dvs. som en universel forklaring på synd og død. Liebermann viser, at Paulus' udlægning i Rom 5, som siden kom til at danne et langt fortolkningsspor i den kristne tradition, ikke er en selvindlysende fortolkning af den gammeltestamentlige tekst. Afslutningsvis præsenterer hun en alternativ læsning, hvor historien om Edens Have tjener til at forklare livsvilkårene i oldtidens Syrien-Palæstina, og understreger vigtigheden af at være bevidst om de motivationsfaktorer, der ligger bag enhver fortolkning.

Undertegnede artikel, “Paulus – en jødisk integrationstænker og -praktiker”, analyserer Paulus og den tidlige Kristusbevægelse ved hjælp af den canadiske socialpsykolog John Berrys akkulturationsteori. I et opgør med assimilations- og segregationstendenser fremmede Paulus en tværetnisk menighedsmodel, hvor jødekrigstne og hedningekristne kunne eksistere sammen på tværs af kulturelle forskelle – som en forudgribelse af Messias' genkomst. Artiklen konkluderer, at

selvom Paulus' integrationsstrategi var central for hans mission, bevægede Kristusbevægelsen sig over tid mod en mere segregeret struktur, efterhånden som hedningekristendommen fik overtag.

Sasja Emilie Mathiasen Stopas artikel "Kan et samfund leve af tro? Om forholdet mellem Romerbrevet 1,17 og luthersk tillidskultur" undersøger den afgørende betydning, som Rom 1,17 fik for Luthers teologi. Med fokus på versets anden halvdel, der fastslår, at "den retfærdige skal leve af tro", viser Stopa, hvordan både Paulus og Luther forstår tro som en tillidsfuld relation, der forpligter mennesket på Gud og næsten og danner grundlag for mellemmenneskeligt fællesskab. Artiklen argumenterer for, at denne paulinsk-lutherske forståelse af livet i tro som et liv i tillid har bidraget til udviklingen af den danske tillidskultur, og viser, hvordan både Grundtvig og Løgstrup i deres samfundstænkning fremhæver tillid som afgørende for sammenhængskraften.

Den sidste artikel i temanummeret er Anne Marie Pahuus' "Det etiske selv som vilje og kærlighed – Romerbrevet læst gennem Hannah Arendt". Artiklen kobler Paulus' forståelse af viljen med Hannah Arendts fænomenologi. Arendt identificerer Paulus som den første til at beskrive viljen som en eksistentiel erfaring. Med inddragelse af Arendts begreb om natalitet (jf. Augustins *initium*) viser artiklen, hvordan Paulus' viljesforståelse handler om mere end moralske valg – den realiseres gennem spontane handlinger som tilgivelse og forsoning. Artiklen konkluderer, at Paulus' tanker kan berige vores forståelse af etik som noget, der er rodfæstet i relationelle dynamikker, hvor kærlighed spiller en afgørende rolle.

Temanummeret afsluttes med tre anmeldelser af nye Paulusrelaterede udgivelser. René Falkenberg anmelder Mogens Müllers ovennævnte kommentar på baggrund af sine erfaringer med bogen i undervisningen på Aarhus Universitet. Dernæst anmelder Troels Engberg-Pedersen den amerikanske Paulusforsker Beverly Roberts Gaventas nye Romerbrevskommentar i *New Testament Library*-serien fra Westminster John Knox Press (2024). I anmeldelsen giver Engberg-Pedersen også sit bud på, hvilke kommentarer der p.t. er internationalt førende. Endelig anmelder Mads Peter Karlsen den franske filosof Alain Badiou's *Paulus – universalismens grundlægger* fra 1997, der i 2021 kom i dansk oversættelse. Som Karlsen skriver, er Paulus "en fortsat relevant figur for samtidens tænkning".

Kasper Bro Larsen